ПО-НАТАТЪШНО УРЕЖДАНЕ НА МИТНИЧЕСКИТЕ ДЕЛА

Още след Освобождението България започва да води гъвкава и доста смела за времето си митническа политика както във връзка с организиране дейността на митниците и уреждане на различни по характер митнически въпроси, така и по отношение сключването на търговски договори.

Митниците край реката и морето

Главните пътища за търговията на княжеството с чуждите държави в този период са предимно два: Черно море – на изток и река Дунав – на север. Митниците в Русе, Видин, Лом и Свищов, обслужват вноса и износа от и за страните от Западна Европа, Южна Америка, Сърбия и Турция.

През 80-те и 90-те години на XIX в. се редуват периоди на спад и на подем в търговската дейност, разместване и преразпределяне на търговските потоци във връзка с изграждането на железопътната мрежа в страната. Това оказва влияние върху работата на митниците, но те продължават да реализират значителни приходи, защото Дунав си остава най-евтиният и пряк път за търговията със Западна Европа. За това допринасят също изграждането на каменни магазии за стоките и създаването на други удобства за търговците.

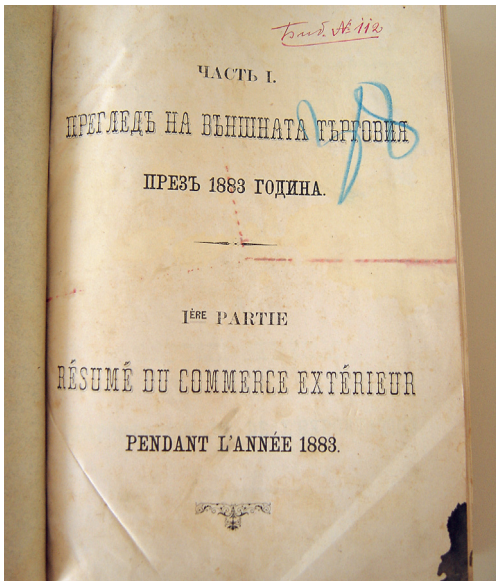
Първото място сред морските, както и сред останалите митници в страната, през които се извършва обмитяването на вноса и износа, принадлежи на Варненската митница. По това време през Варна се осъществяват и търговските връзки на Цариград със Западна Европа – чрез железопътната отсечка до Русе и след това по Дунав. Особено се увеличава работата на митницата след откриването на железопътната линия до София и свързването чрез нея с други вътрешни и международни линии.

След създаване на Пловдивската митница княжеският министър на финансите отпуска средства за построяване на сграда до централната железопътна гара на града, където тя се помещава повече от век.

Организиране дейността на южните митници

След провъзгласяване на Съединението на Княжество България с Източна Румелия на 6 септември 1885 г. една от първите задачи, с които правителството се заема, е незабавното вдигане на митническата граница между обединените български земи. То отменя митата, останали по силата на съглашението от 30 септември 1884 г., и другите данъци и берии, плащани на границата, както и представянето на свидетелства за произход за безмитните стоки. Митниците на румелийската граница продъл-

ЧАСТЬ I.

ПРЕГЛЕДЪ НА ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ

ПРЕЗЪ 1883 ГОДИНА.

1ÈRE PARTIE

RÉSUMÉ DU COMMERCE EXTÉRIEUR

PENDANT L'ANNÉE 1883.

Преглед на външната търговия, 1883-1884 г.

Сградата на Народното събрание, 1886 г.

жават да функционират до 25 октомври 1885 г., а от 1 ноември с.г. се закриват окончателно. Така общият им брой на двете територии от 37 намалява на 24.

Южната граница на княжеството остава открита не само за румелийските, но и за турските произведения, както и за тези на други държави, внасяни през Турция в Източна Румелия. Във фискално отношение тя има известна защита само откъм Черно море, където дотогава са функционирали две митници – в Бургас и Анхиало, и два митнически клона – в Месемврия и Созопол.

След въвеждане на княжеските фискални закони и в новата територия правителството предприема мерки за откриване на

митници на сухопътната граница

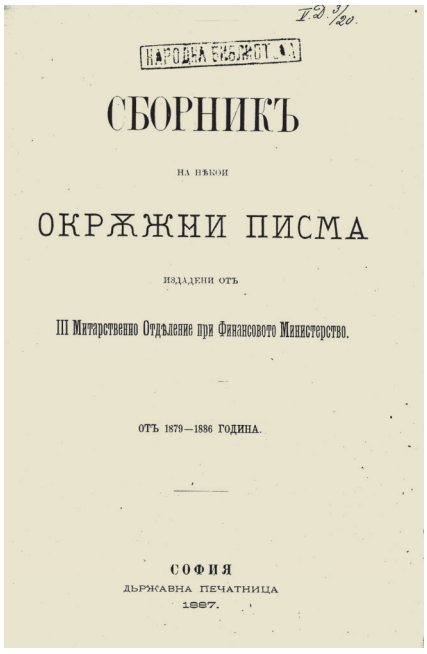
с Турция и организиране на тяхната работа. На префектите и финансовите началници се възлага да съберат необходимите сведения за пунктовете, през които могат да се внасят и изнасят стоки, като се държи сметка за интересите на пограничното население и се вземат предвид пътищата на съобщенията между най-важните производителни и търговски центрове в граничните области.

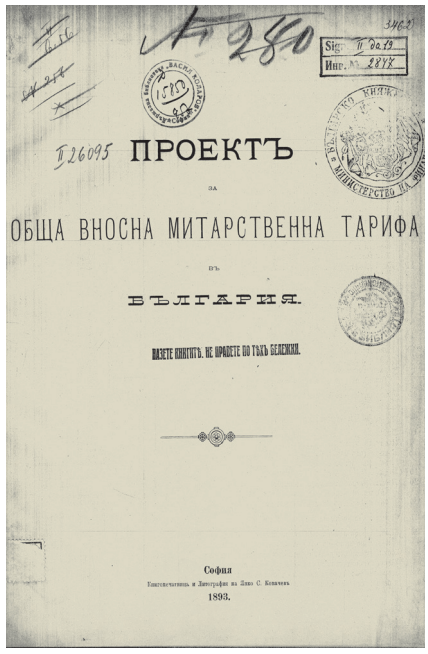
В началото на 1886 г. чиновникът от Варненската митница П. Гълъбаров е командирован да проучи на място този въпрос и да открие митници на избраните пунктове. Така до края на март с.г. се създават новите сухопътни митници на турската граница: в Батак с клон в с. Каменица, в Чепеларе с клон в с. Тополово, в Кованлък с клонове в Кочашлии и Кале Каладжиларе, в с. Сотир, в с. Хебибчево (Любимец) и с. Кавак-махле като клонове на Харманлийската железопътна митница и във Вакъв с клонове в с. Голям Дервент и Кайбиларе.

Не така лесно се оказва откриването на

митници при железопътните станции

За българското правителство е от първостепенна важност да установи тясно взаимодействие между железопътната и митническата служба, за да постави под митнически контрол минаващия през тях поток от стоки и пътници и да затвори митническия кордон на южната граница. Докато се водят преговори с компанията на Източните железници, която оспорва това право на българското правителство, а против се обявяват и някои от чуждите посланици в Цариград, финансовото министерство възлага обмитяването на стоките на акцизните си агенти, които не се справят с работата. Затова в началото на март 1886 г. то е принудено да назначи "особени митарствени агенти", а малко по-късно да създаде митници при всички железопътни станции. Откриват се две големи митници – в Пловдив и Харманли, и митарствени пунктове в Кратуница, Папазлий, Керменлий, Хаджиелес, Търново-Сеймен, Радне-махле, Карабунар, Нова Загора, Каяджик и Ямбол, като във всички се

въвежда правилникът за делопроизводството на митарствените учреждения на княжеството.

Мерки за решаване на митническия въпрос

Още много трудности преодолява българското правителство при установяването на митнически контрол върху пристигащите от чужбина стоки и пътници с железопътния транспорт. Чиновниците на железопътната компания продължават, дори след разпорежданията на началниците си, да не спазват митническите формалности и стоки се стоварват извън определените места, без да се представят манифести за количеството, вида и теглото им, или се изхвърлят от влаковете извън района на гарите. Освен че отказват да предоставят помещения за осъществяване на митническия контрол, някои от тях стигат дотам, че не допускат митническите служители в железопътните магазии или ги гонят от чакалните, където преглеждат багажа на пътниците. Поради липса на място се налага стоките да се стоварват на открито и да се организира охраната им от митническата стража. След неднократни искания и предупреждения от финансовото министерство железопътната компания е заставена да се съобрази с изискванията на митниците по отношение на пристигащите и заминаващите за чужбина стоки, както и да промени разписанието на влаковете, за да се осигури време за преглеждане багажа на пътниците.

За осъществяване на подобър контрол върху вноса в Северна България, където режимът за турските и европейските стоки все още се различава от този в южната част на страната, се откриват митници в Татар Пазарджик и Шипка.

Правителството взема решение да се направят отстъпки за пропускане без мито в Южна България на стоки, притежаващи свидетелство за произход от Турция, с изключение на тютюна, виното, ракията, солта, барута и т.н. Запазването на добросъседските отношения и избягването на митнически конфликт в този момент е особено важно, за да се осигури за южнобългарското население безмитен внос в Турция на непродадената и неизнесена реколта на зърнени храни от 1885 г. Освен това целта е да се извоюва и запази известна автономия на митническия режим в Южна България и така да се заставят вносителите на произведения от други страни да заплащат мито не на турските, а на българските митници.

През 1888 г. се построяват сгради за митниците в Харманли и Пловдив, като обмитяването на вноса се насочва само в тях. Веднага след това се закриват тези в Татар Пазарджик, Нова Загора и Ямбол и се превръщат в митарствени пунктове, като заедно с другите пунктове функционират още известно време за извършване операциите по износа. Митницата в Нова Загора се възобновява през март 1889 г., но скоро след това – с уреждането на митническия въпрос с Турция, тя и останалите митарствени пунктове по гарите на железопътната компания се закриват.

С построяването на железопътната линия Ямбол-Бургас започва борба за насочване на търговията на Южна България към Бургас и така митническите приходи да влизат в българската, а не в турската хазна. Постепенно си пробива път идеята страната да се освободи от Цариградското тържище като център на нейната

външна търговия и посредник за търговските ѝ отношения със Западна Европа.

Първите търговски договори

В края на 80-те и началото на 90-те години на XIX в. изтича срокът на валидните и за княжеството по силата на Берлинския договор търговски съглашения, сключени от Турция още преди Освобождението. През 1884 г. българското правителство изпраща нота до представителите на Великите сили в София, в която изразява своята готовност за започване на преговори. Нотата остава без отговор, но чрез нея се предава българското становище по въпроса за търговските договори и за правото на княжеството да сключва самостоятелно такива след изтичане на старите спогодби.

Следващата стъпка е направена през 1887 г. с гласувания от Народното събрание "Закон за сключване търговски договори на Княжеството с всички държави, които биха пожелали това". На правителството се дава пълномощие "да използува всеки удобен момент" за тази цел. Сключените търговски договори се утвърждават с княжески указ след одобрението им от Министерския съвет и "тоз час" влизат в сила, а Народното събрание ги гласува на най-близката си сесия. Най-съществено в закона е не стремежът да се постигнат по-високи мита или някакви облекчения, а да се създаде международен прецедент за сключване на договор от България с друга държава. Желание за промяна на митническия режим

Държавникът д-р Константин Стоилов

Договорът с Австро-Унгария от 1896 г.

имат и другите страни.

През 1889 г. Англия първа сключва договор с България, с който ѝ признава правото да скъса с турските капитулации и да облага стоките не само с мито (при това по действителната им стойност), но и с общински налог и акциз. Срокът му е едногодишен с възможност за продължаване. Създаденият режим се разпространява и върху търговската размяна с Германия, Франция, Швейцария, Италия и Белгия, а с Австро-Унгария, Русия и Гърция се уговаря само прилагането на клаузата за най-голямо "облагоприятствуване". Тези отношения се продължават ежегодно до 1894 г., когато се сключват нови договори за двегодишен срок на базата на повишаване на вносните мита.

През 1896 г. започват отново преговори и в края на същата и през следващата 1897 г. правителството на Константин Стоилов успява да сключи изгодни търговски договори с Австро-Унгария, Англия, Италия, Франция, Сърбия и Русия, като това е не само икономически, но и политически успех на българското княжество. С тях се договарят диференцирани ставки на митата, като най-ниски са те за суровините за индустрията и занаятите, по-високи за полуобработените и най-големи за готовите произведения. Освен по-високите мита, които осигуряват по-големи постъпления в държавното съкровище, създаденият с тези договори режим потвърждава извоюваното право България да подлага и на акцизно, общинско и друго облагане вносните стоки.

Търговският договор със Сърбия съдържа клауза на най-голямо "облагоприятствуване" и създава специален режим на гранична търговия. С Турция отношенията се уреждат основно в спогодба от 1900 г., която предвижда взаимност в облагането и освобождаването на определени стоки от мита и акциз. ❑

ПРАВИЛНИКЪТ ЗА МИТНИЦИТЕ ОТ 1900 г.

„Да събират установените от законите на княжеството мита и берии от всички стоки, които се внасят, изнасят и транзитират, да пазят чрез надлежните свои органи да се не внасят или изнасят по контрабанден начин каквито и да било стоки, да преследват и наказват нарушителите на закона за митниците“ – така в него се определя „назначението“ на митническите служби.

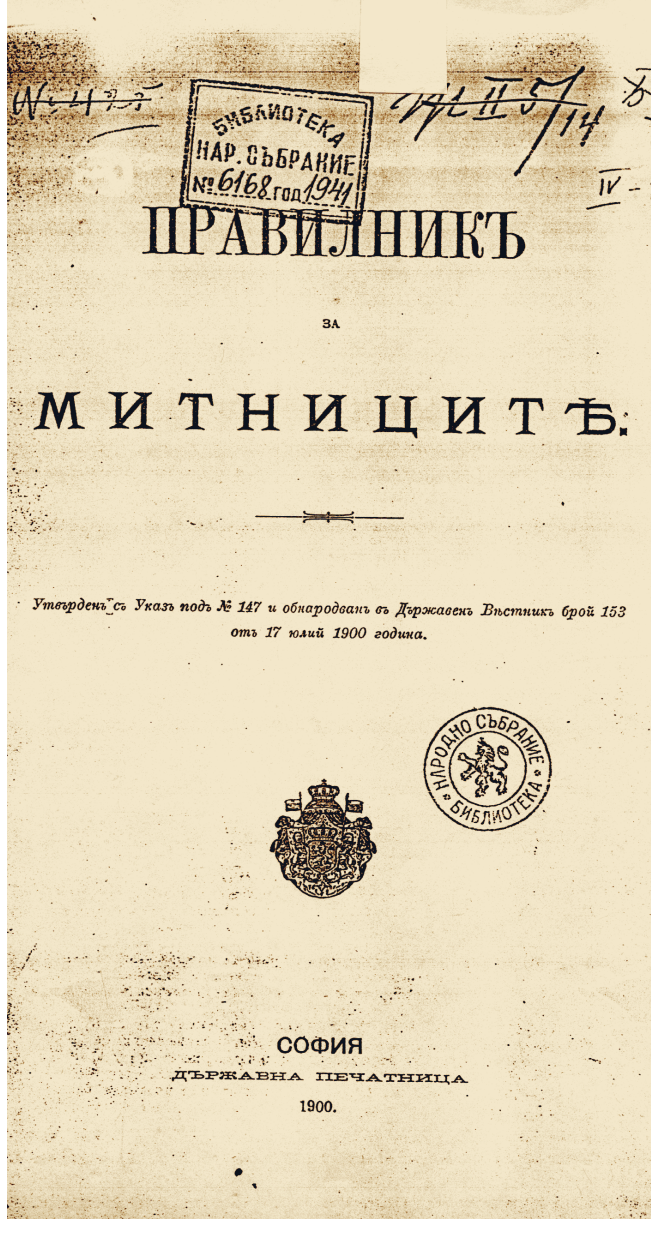
Въпреки че са изминали шест години

от приемането на първия български закон за митниците

пряката им дейност се регламентира само в отделни правилници, засягащи различни аспекти: делопроизводството на митарствените учреждения (1884 г.), пренасянето на стоки и багажи по железниците (1895 г.), обмитяването на пощенските колети и "посилки".

В правилника от 1900 г. за първи път се разглежда в детайли цялостната дейност на българските митници в началото на XX в. В организацията на митническата институция са включени митниците, които според важността на местонахождението си и на работата са с различен клас, а така също и "митарствени пунктове с ограничена дейност и отговорност и митарствени постове, установени по границата и надзиравани от митарствени стражари". Личният състав на всяка митница се състои от: управител със секретар, подсекретари (в отделни случаи), оценители, магазинери, помощник-магазинери, писари, "весовчици" (хора, занимаващи се с претегляне на стоките) и "жени-прегледвачки", както и определен брой стражари. Подробно се изброяват правата и задълженията на всички длъжности, като нивата на компетентност са строго разграничени.

Посочват се и изискванията за новопостъпващите, които се назначават като

ОБРАЗЕЦ № 3

към правилника дава дори описание на конете на митническите стражари. Те трябва да бъдат "снажни, силни, легки, послушни и без пороци, по пол да са скопени коне и нежребени кобили (жребци не се допускат), а по възраст между 4 и половина и 8 години, на ръст 1 м и 40 сантима (по изключение 2 сантима по-ниски)". Следва обстойно описание на изискванията за всички части на конското тяло. На пръв поглед излишни, почти комични подробности, зад които може да се открие желанието за изключителна прецизност във всички детайли.

„кандидати за митнишки длъжности“

и се изпращат на практика в митниците. Дава им се едногодишен срок за запознаване "теоретически и практически с всички клонове на митнишката служба", пребивавайки по три месеца в сухопътна, железопътна и портова (пристанищна) митница. По време на практикуването си са длъжни да изучат по-добре един от езиците – френски или немски. В края на стажантската година и след положителна препоръка от страна на управителя на съответната митница полагат "проверочен изпит по практическа служба" пред комисия, определена от Министерството на финансите. Всеки новоназначен митнически чиновник представя гаранция съгласно Закона за чиновниците, с която при напускане в случаи на дължими на хазната суми се покрива дълга, а при точни сметки се връща.

Под строг контрол и многостепенно отчитане е поставено всяко изразходване на парични средства, били те за наемане на помещения за митници или за най-обикновено снабдяване с канцеларски материали.

Твърде любопитни са

„общите обязаности на митническите чиновници и служащи“

Всички до една имат забранителен характер. "Запрещава се вземането на конете на стражарите за обиколки и командировки, използването за частни нужди купени за митниците материали, държането в дворовете на митниците на всякакви собствени предмети, приемането на каквито и да било подаръци, вземането на заем на пари и предмети на кредит от търговци, които имат работа с митниците, както и задържането на каквато и да е част от стоките при преглеждането им, а така също занимаването с частна работа в присъствените часове". Регламентира се строгото спазване на принципа на невмешателство между служителите на митниците и пограничната стража.

Дават се точни и подробни указания за водене на

„писмеводството“ и архива

на всяка митница. Изисква се запазване дори на черновите на служебните писма и документи. Предвижда се тридневен срок за отговор на постъпилите писма и жалби. И още една любопитна подробност – за писмата, по-дълги от една страница, се изисква "съвършено кратко резюме от съдържанието". Митническите дела се намират под контрола на Министерството на финансите, където ежемесечно се изпращат извлечения от главната и депозитната книга, ведомостите за записаните през изтеклия месец депозити, актовете за т. нар. "домашна ревизия" и преписите от фалшиви фактури, ако такива са представени.

Детайлно са разгледани всички дейности на митниците. Специално място е отделено на контрабандата – търсене и откриване, задържане и съдене на контрабандистите, реда на налагане на наказанията, разноските по контрабандните дела.

Към правилника са приложени повече от 180 страници образци на митнически декларации, актове, депозитни листове, позволителни за товарене, ведомости и всякакъв род документация, свързана с дейността на митниците.

Правилникът за митниците от 1900 г. заедно с многобройните си приложения представлява истинска енциклопедия за организацията, управлението, личния състав и многостранната и народополезна дейност на българските митници в началото на XX в. ❑

ПЪРВАТА СПЕЦИФИЧНА МИТНИЧЕСКА ТАРИФА

Преди да изтече срокът на сключените в последните години на XIX в. търговски договори, правителството решава да замени адвалорния митнически режим, по който се събират митата на вносните стоки от Освобождението, със специфичен. Няколко пъти се назначават комисии, които да проучат предимствата на различните митнически системи на облагане, и се стига до заключението да се приеме специфичната. Изработената през 1898 г. митническа тарифа, която дава възможност да се маневрира и оперира по-леко, скоро е изоставена и впоследствие се заменя с друга – от 1903 г. Макар че минава и през Народното събрание, тя не вижда бял свят.

С участието на експерти от министерствата на финансите и на търговията и със съдействието на търговско-индустриалния сектор е изработена нова митническа тарифа, която Народното събрание приема на 17 декември 1904 г. Тази първа специфична митническа тарифа започва да се прилага от началото на 1906 г.

Въведената специфична система позволява да се облагат с по-високи мита някои от вносните стоки или пък да се освобождават от тях други, като с това се продължава покровителствената митническа политика към развитието на зараждащата се българска фабрична промишленост. Преди това още през 1894 г. е приет Закон за насърчаване на местната индустрия, който предвижда дори безмитен внос на машини и сурови материали, ако те не се произвеждат в страната.

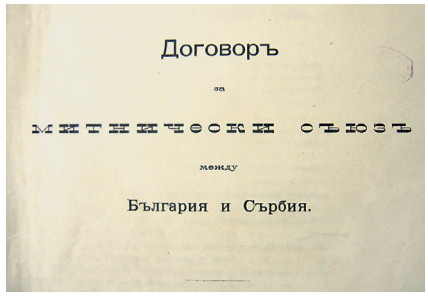
На основата на първата специфична митническа тарифа в следващите години се сключват нови търговски договори с Русия, Германия, Англия, Франция, Италия, Румъния и Австро-Унгария.

Преходът към специфично облагане на стоките създава много затруднения в работата на митническите оценители. От тях се изискват по-широки познания за качеството на стоките, техния произход, обработка и предназначение, както и умения за тълкуване на статиите в тарифата и по-голяма експедитивност. Такава специална подготовка митническите чиновници в началото нямат. Това води до възникване на силно напрежение и остри спорове с търговците.

Поради сложността на прилагане на специфичната тарифа и съгласно изискванията на сключените търговски договори финансовото министерство предвижда в бюджета за 1907 г. откриване на бюро за контролата, тарифите и информациите. Неговата задача е не само да проверява правилното тарифиране на стоките, но и да дава указания и информация за това. Тъй като не успява да привлече опитни служители, и вероятно и по други причини бюрото се създава две години по-късно. ❑

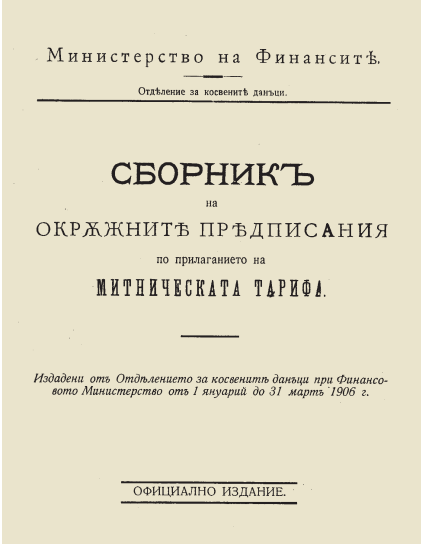

Божіею
посмышествующею милостію,
Мы,
НИКОЛАЙ ВТОРЫЙ,
ИМПЕРАТОРЪ и САМОДЕРЖЕЦЪ
ВСЕРОССІЙСКІЙ,

Търговска конвенция между Русия и Княжество България от 1905 г.

Договоръ
за
МИТНИЧЕСКИ СЪЮЗЪ
между
България и Сърбия.

Договор за митнически съюз със Сърбия от 1905 г.

ЗАКОНЪТ ЗА МИТНИЦИТЕ ОТ 1906 Г.

Министерство на Финанситѣ.

Отдѣление за косвенитѣ данъци.

СБОРНИКЪ

на

ОКРЖЖНИТѢ ПРѢДПИСАНИЯ

по прилагането на

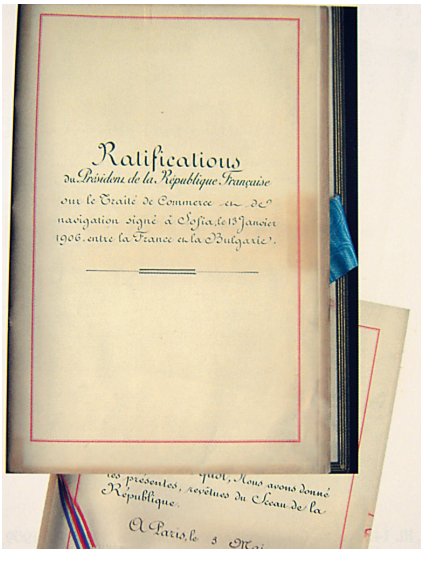
МИТНИЧЕСКАТА ТАРИФА.

Издадени отъ Отдѣлението за косвенитѣ данъци при Финансовото Министерство отъ 1 януарий до 31 мартъ 1906 г.

ОФИЦИАЛНО ИЗДАНИЕ.

Окръжно до управителите на митниците в страната септември 1906 г.

Изпращат се нови клещи за опломбиране и пломби, понеже старите се изхвърлят от употребление. Опломбирането с новите клещи става така: като се привърже предмета за опломбиране, нанизва се пломбата, а краищата на връвта се връзват на възел, който се туря в пломбата и върху му се затваря капака, след което се притиска с клещите. Да не се оставят крайщата на връвта да висят от вън пломбата.

Ratifications

du Président de la République Française

sur le Traité de Commerce et de navigation signé à Sofia le 13 Janvier 1906 entre la France et la Bulgarie.

Търговски договор с Франция от 1906 г.

Промяната на системата за митническото облагане довежда до противоречия с някои членове от действащия дотогава закон. В него липсват и клаузи, отразяващи новите моменти в митническата политика на българското правителство, както и промените, които търговските договори с отделни страни внасят в митническия режим.

Това налага коренното му ревизиране. На 11 януари 1906 г. се приема нов Закон за митниците, утвърден с Указ № 73 на княз Фердинанд от 19 февруари същата година. Най-характерните

особености в системата на митническото облагане

съгласно разпоредбите на закона са:

❑ Потвърждава се правилото, според което "внасянето и изнасянето на стоки и други предмети през държавната граница се допуща само по определените пътища, които водят за митниците, техните клонове и пропускателни пунктове", а пренасянето на стоки и предмети извън посочените места се смята за контрабандно дело.

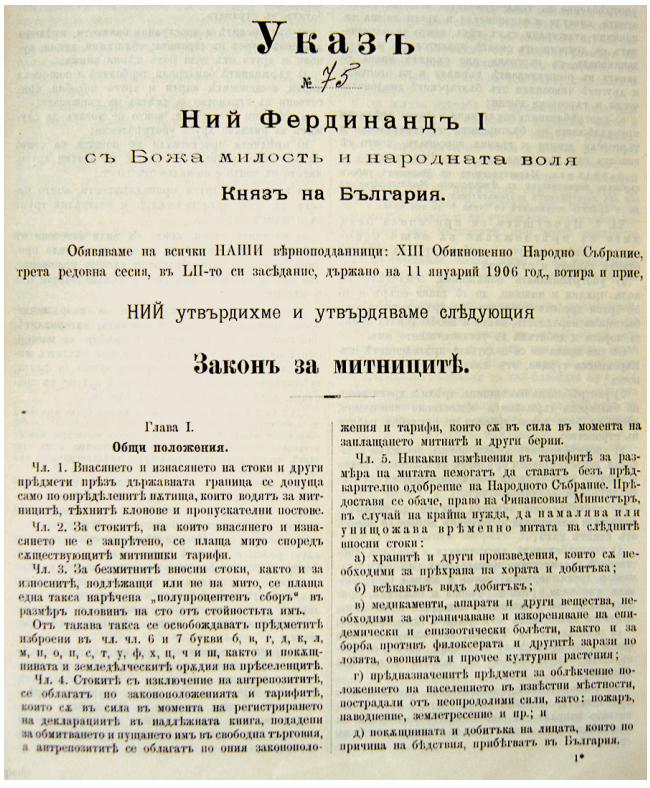
❑ Изчерпателно се изброяват случаите, в които се разрешава безмитен внос на стоки.

❑ Изменения в тарифите не могат да се извършват без предварително одобрение от Народното събрание; предоставя се обаче право на министъра на финансите в случай на крайна нужда да намалява и отменя временно митата на определени вносни стоки, между които храни, медикаменти, предмети и покъщнина на пострадали при стихийни бедствия и др.

❑ На министъра на финансите се дава право, когато това се изисква от икономическите условия и нуждите на страната или в интерес на обществената безопасност:

- да забранява временно вноса и износа на стоки;
- да увеличава вносни мита;
- да издава наредби за сключени митнически съюзи със съседни държави или за пограничната търговия с тях;
- да открива и закрива митници, митнически клонове и пропускателни пунктове и да ги премества от едно място на друго.

Специално място в закона е отделено на

Указъ

№ 75

Ний Фердинандъ I

съ Божа милость и народната воля

Князъ на България.

Обявяваме на всички НАШИ вѣрноподданници: XIII Обикновено Народно Събрание, трета редовна сесия, въ LII-то си засѣдание, държано на 11 януарий 1906 год., вотира и ние,

НИЙ утвърдихме и утвърдяваме слѣдующия

Законъ за митницитѣ.

Глава I.

Общи положения.

Чл. 1. Внасянето и изнасянето на стоки и други предмети прѣзъ държавната граница се допуща само по опрѣдѣленитѣ пътища, които водятъ за митницитѣ, тѣхнитѣ клонове и пропускателни постове.

Чл. 2. За стокитѣ, на които внасянето и изнасянето не е запрѣтено, се плаща мито споредъ съществующитѣ митнишки тарифи.

Чл. 3. За безмитнитѣ вносни стоки, както и за износнитѣ, подлѣжащи или не на мито, се плаща една такса нарѣчена „полупроцентенъ сборъ" въ размѣръ половинъ на сто отъ стойностьта имъ.

Отъ такава такса се освобождаватъ прѣдметитѣ изброени въ чл. чл. 6 и 7 букви б, в, г, д, к, л, м, н, о, п, с, т, у, ф, х, ц, ч и ш, както и покѫщнината и земледѣлческитѣ орадия на прѣселенцитѣ.

Чл. 4. Стокитѣ съ изключение на антрепозититѣ, се облагатъ по законоположенията и тарифитѣ, които сѫ въ сила въ момента на регистрирането на декларацияитѣ въ надлѣжната книга, подадени за обмитването и пущането имъ въ свободна търговия, а антрепозититѣ се облагатъ по ония законоположения и тарифи, които сѫ въ сила въ момента на заплащането митнитѣ и други берии.

Чл. 5. Никакви измѣнения въ тарифитѣ за размѣра на митата немогатъ да ставатъ безъ прѣдварително одобрение на Народното Събрание. Прѣдоставя се обаче, право на Финансовия Министъръ, въ случай на крайна нужда, да намалява или уничожава врѣменно митата на слѣднитѣ вносни стоки:

а) хранитѣ и други произведения, които сѫ необходими за прѣхрана на хората и добитъка;

б) всѣкакъвъ видъ добитъкъ;

в) медикаменти, апарати и други вещества, необходими за ограничаване и изкоренаване на епидемически и епизоотически болѣсти, както и за борба противъ филоксерата и другитѣ зарази по лозата, овощията и прочее културни растения;

г) прѣдназначенитѣ прѣдмети за облѣкчение положението на населението въ извѣстни мѣстности, пострадали отъ непреодолими сили, като: пожарь, наводнение, землетресение и пр.; и

д) покѫщнината и добитъка на лицата, които по причина на бѣдствия, прибѣгватъ въ България.

1*

Класове	Разреди	Годишни заплати	Название на длъжноститѣ, които се причисляватъ къмъ класоветѣ и разредитѣ на закона за чиновницитѣ и къмъ ония на закона за митницитѣ.	Класове по закона за митницитѣ (чл. 22)
V	1	4500	Управители на I класни митници.	I
V	2	4200	Управители на II класни митници.	II
VI	2	3600	Управители на III класни митници. Оцѣнители отъ I степень. Помощници на I класнитѣ управители.	III
VII	1	3000	Секретари на I класни митници. „ „ II „ „ II степенни оцѣнители.	IV
VII	2	2700	Управители на IV класни митници. III степ. оцѣнители. II класни секретари	V
VII	3	2400	Касиери и магазинери при I класни и II класни митници Управители на V класни митници.	VI
VIII	1	2220	Помощници на секретари и помощници на магазинери при I и II кл. м-ци. Секретари на III класни митници. IV степ. оцѣнители.	VII
VIII	3	1920	V степенни оцѣнители Магазинери при III класни митници Пунктови началници.	VIII

организацията и управлението на митниците

❑ Висшият надзор върху тях се упражнява от министъра на финансите, а ръководството на митниците в служебно отношение се възлага на Отделението на митниците при финансовото министерство.

❑ Митниците се управляват от управител, който е и техен представител както пред Министерството на финансите и другите държавни и обществени учреждения, така и пред търговците, пътниците и др.

❑ Клоновете на митниците се управляват от началници, които са подчинени направо на управителите на митниците.

Нарасналата роля и авторитетът на митническите служители поставят значително по-високи изисквания, включително и за по-висок ценз за кандидатите:

- "За митнически служители могат да бъдат назначени само лица, завършили средно, за предпочитане търговско образование, практикували най-малко една година в качеството на кандидати за митнишка служба и издържали успешно изпит за тази служба."

- Митническите чиновници с изключение на писарите, бройците, жените прегледвачки и старшите и младшите стражари, се класифицират в 10 степени.

- Чиновниците от I до III клас включително се назначават с указ по предложение на министъра на финансите, а останалите, според длъжността – с негова заповед или от управителите на митниците.

Законът регламентира също повишената отговорност на митническите чиновници пред Министерството на финансите и Върховната сметна палата, като "за всяко злоумишлено пропущане на стоки без мито, за подпомагане тайното внасяне или изнасяне на стоки, за подправяне документи или поставяне фалшиви печати и пломби чиновниците попадат солидарно с всички други съучастници на наказанията, предвидени в тоя закон, а освен това се преследват и по общия наказателен закон".

Отделна глава е посветена на новосъздадените

химически лаборатории

при митниците, в чиито прерогативи влиза: "определяне на вида, качеството и съставните материали на вносимите от странство стоки, както и на стоки, подлежащи на акциз; анализиране на идещите от странство питиета и съестни продукти, съгласно закона за санитарния надзор". На химическата лаборатория при Софийската митница е отредена и контролираща, и мето-

През 1908 г. по френски проект започва строителството на морската митница във Варна с помощта на Търговската камара в града. Изграждането на сградата продължава цели 10 години с прекъсвания по време на войните. Официалното ѝ откриване е едва през 1926 г. През първите си години митницата разполага със собствена столова, свинеферма, сарашка работилница, дори и обущар.

дическа роля.

За първи път към Министерството на финансите се създава

Дисциплинарен съвет, който разглежда предложенията за уволнения на митнически служители и единствен има право на окончателно решение.

Урежда се **статутът на митническата стража,** като ѝ се определя нова роля – тя се поставя не само при самите митници и техните клонове, но и при пограничните постове, т.е. на самата черта на границата при военната стража. Уточнени са също правата и задълженията на **митническите посредници,** посочени са и условията, на които трябва да отговарят.

Една от най-важните институции, уредена в закона, е **Експертната комисия.** Тя се произнася по споровете относно тарифирането на стоките. Нейните решения са задължителни както за търговците, така и за митницата, и не могат да бъдат изменяни нито от административната, нито от съдебната власт. За членове на комисията се назначават само хора, които имат необходимата подготовка в тази област, специални знания и дългогодишен опит.

Ревизионна комисия разглежда жалбите относно митническите наказателни постановления и митническите актове.

Съгласно закона митническият контрол обхваща вноса и износа по вода, суша, по железниците, пощата, както и вноса и износа при транзитно преминаване на територията на страната и др.

Много детайлно са разгледани основните функции на митниците, свързани с обмитяването, преглеждането и облагането на стоки и пътнически вещи, както и със събирането на недовзетите и връщането на надвзетите суми.

Последните глави са посветени на "възбуждането на преследване и решаване на дела по нарушаване на този закон", на продажбата на конфискуваните стоки и разпределението на "добитите от тях суми".

Законът за митниците от 1906 г. остава в сила цели 42 години. Отменен е 4 години след 9 септември 1944 г. Малко държавни учреждения могат да се похвалят с толкова продължително действие на основния си закон.

Разбира се, духът на променящото се време налага редица изменения и допълнения или приемането на отделни закони за осъвременяване на някои аспекти от пряката дейност на митниците – преди всичко митническите тарифи, уредбата на касовите служби на митниците, задълженията и правата на митническите ръководители и служители, както и наказанията, на които подлежат при нарушения. ❑

Какво се изисква от митничаря

За всички служби у нас при назначаване на чиновниците се изисква ценз, но този е необходим най-много по ведомството на митниците, защото митническата служба е трудна и специална.

За да бъде назначен някой за кандидат за митническа служба преди всичко трябва да отговаря на условията, предвидени в общия закон за чиновниците, да има завършено средно образование, да е практикувал най-малко една година при някоя митница и да е издържал установения за целта изпит.

На първо място от митническите чиновници се изисква да познават добре закона за митниците и неговото приложение. След това те трябва всестранно да познават митническите тарифи и всички други закони и правилници, които имат приложение в митниците. Във всекидневната си работа митническите служители прилагат следните по-важни закони: за общинските налози, за акцизите, за насърчаване на местната индустрия, за статистическото право, за теглене, мерене и броене на стоките, за мерките и теглилките, за контрола на златни и сребърни изделия, за търговските и индустриални марки, за пътуващите търговски агенти, за подобрение на земеделското производство, за тютюна, за борба с маларията, за гербовия налог и други.

Атанас Аргиров

е роден през 1874 г. в Пловдив. Името му фигурира в списък на митническите оценители от Софийската митница през 1912 г. По спомени на негови близки той е преглеждал стоки и пътнически багаж във влаковете, пътуващи по линията Цариброд – Свиленград. Преди идването му в София през 1903 г. е бил един от основателите на певческото дружество в родния си град, което прераства след това в Пловдивска опера. Починал е през 1938 г.

Също така трябва да знаят ред правилници и наредби, които засягат санитарния надзор върху съестните и други продукти, за внасяне на добитъка и суровите му

Личният печат на А. Аргиров

произведения, за продажба и съхранение на петрола и други масла за горене и осветление, за товарното право и др.

Най-после те трябва да знаят всички наредби и тълкувания, дадени с безброй окръжни предписания по приложение на горните закони и правилници, от финансовото и други министерства. Но само с това ли е обременен митничаря? - Не!

Той трябва да познава всички стоки, които се излагат на световния пазар и при даден случай да ги разпознай и тарифира правилно. Тези познания се добиват трудно, защото няма достатъчно подходящи ръководства. За попълване на познанията си на митничаря предстои да се занимава непрекъснато с изучаване на стокознанието. Освен него като настолно ръководство за всеки митничар трябва да бъде и естествознанието.

При приложение на мит-

ническата вносна тарифа голяма роля указват във фискално отношение тарифните качества на стоките. В сегашните тарифи значителна част от стоките са обложени с различни мита според обработката им, затова и тук митничарят трябва да бъде запознат както с техническите термини и начина на обработка, така и да ги разпознава практически. Той трябва без колебание да определи кои изделия са: почистени, фурнирани, гарнирани, гланцирани, изпилени, рендосани, фрезовани, поникеловани, поцинковани, калайдисани, бронзирани, позлатени и пр.

Митническият чиновник, подготвен с подобни познания и снабден с всекидневните си помагала: магнит, лупа, микрометър, нишкоброец, везни, шаблони, метър, пила и др., се впуща в обширния лабиринт от стоки, за да ги разпознава, като издирва техните качества за правилното им тарифиране и облагане с мито.

Така работи нашият скромен митничар и всеки, който не познава службата, би помислил, че тя е една шаблонна и лесно усвоима работа, както в много други държавни учреждения. Но запознай ли се отблизо със същността на работата в митниците, става му ясно, че митническата служба не е обикновена, а специална длъжност и за да си митничар, трябва да имаш обширни познания.

Та в кое друго ведомство освен съдебното се прилагат толкова много закони?

(Със съкращения)
Списание на Дружеството на митническите чиновници в България

ОТДЕЛЕНИЕТО ЗА МИТНИЦИТЕ

Организацията на митническата служба, с малки изменения, се запазва дълго време така, както е уредена веднага след Освобождението. Отделението за косвените налози, на което е възложено да изпълнява и службата на митнишко отделение, "се ръководи по Закона за митниците и по обичая".

За по-доброто управление на службата отделенията във финансовото министерство се подразделят на бюра. Техният брой в Отделението за косвените налози през отделните години е различен. През 1895-1897 г. те са три, заличени през 1898 г. Съгласно заповед № 308 от 11 февруари 1905 г. са четири, а според заповед № 1651 от 17 юни 1906 г. броят им се редуцира до две, като митническото и акцизното остават основни бюра при всички преструктурирания.

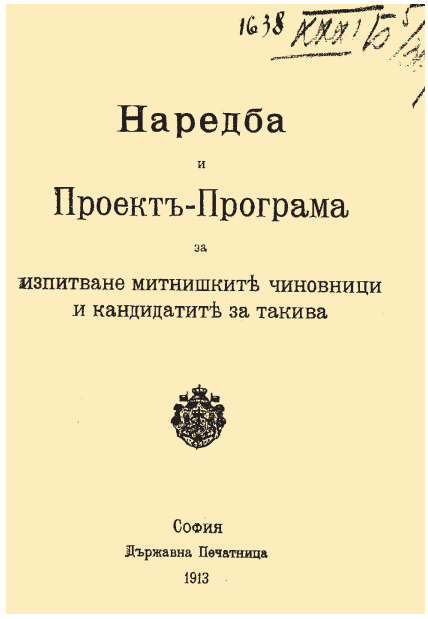
Увеличаването на обема на работата, усложняването ѝ в резултат от преминаването към специфичната тарифа и сключването на нови търговски договори налага да се отдели по-голямо внимание на митническата дейност. От 1 януари 1909 г. Отделението за косвените налози се разделя на две – за митниците и за косвените налози. Към тях се присъединяват закритите отделения за общинските налози – към първото, и за държавните привилегии – към второто. Така се образува Отделение за митниците и общинските налози. В началото на 1911 г. Отделението за митниците става самостоятелно след преминаване на общинските налози към данъчните структури.

В доклад на парламентарната комисия за изработване на щатовете за чиновниците от същата година се описва неговата структура. Тя включва три бюра:

- Митнишко-административното бюро е натоварено да упражнява контрол върху прилагането на Закона за митниците и на други закони и правилници, издадени както от финансовото, така и от други министерства;
- Бюрото за нарушенията, персонала и материалите разглежда всички постановления по нарушенията, завежда движението на персонала (назначения, уволнения), наемите на здания, доставката на всичко необходимо за митниците, стражата и др.;
- Бюрото за контрола, тарифите и информациите се занимава с разпоредбите по прилагането на вносната и износната тарифа. Неговите служители

Граничният и митнически пункт между Княжество България и Отоманската империя при с. Бараково. Началото на XX в.

1638

Наредба

и

Проектъ-Програма

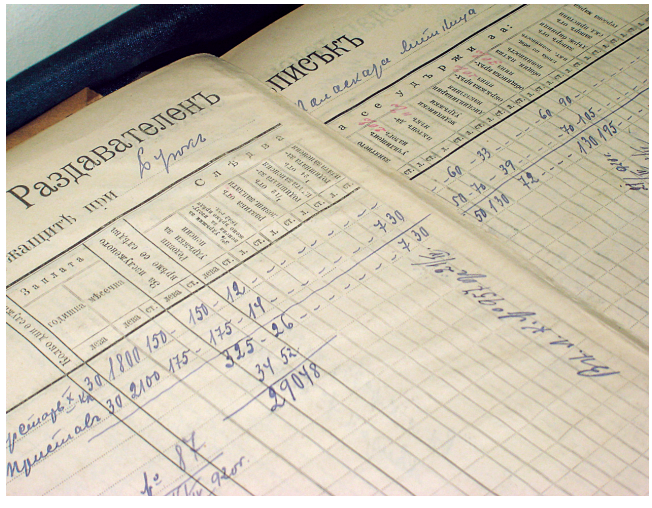
за

изпитване митнишкитѣ чиновници
и кандидатитѣ за такива

София
Държавна Печатница
1913

Квитанция за плащане мито за "пътнишки вещи" от 1912 г.

Ведомости за заплати на митническите служители от Пловдивската митница от 1913 г.

участват в експертната комисия, проверяват и всички декларации, пътнически квитанции, актове за пътнически колети относно правилното тарифиране на обявените в тях стоки и др.

Експертите от това бюро подготвят и издават коментари, специални сборници и наръчници почти след всички по-съществени промени в митническите тарифи.

В същия доклад е направено предложение за личния състав на отделението: 1 началник, 5 чиновници за митнишко-административното и бюрото по нарушенията, персонала и материалите, а за бюрото по контролата, тарифите и информациите - 1 завеждащ, 2 експерт-оценители, 10 контрольори, 14 книговодители и 1 химик, или всичко 34 души при 21 работещи в него дотогава. В мотивите за увеличението на персонала в последното бюро е записано, че "за успеха и правилното развитие на службата ще трябва да се предвидят при контролата още трима души, а да се организира по-рационално митнишката статистика, потребен е персонал поне още от 10 души".

В проекта за бюджет за 1911 г. като подведомствени на Отделението за митниците са посочени 21 митници и 24 митнишки клона с общо 286 души личен състав и митнишка стража с персонал от 749 души.

Въпросът за заплащането на митническите служители се разглежда и гласува от Народното събрание. Заплатите, макар и сравнително малки, веднъж влезли като

разходно перо в държавния бюджет, се плащат доста поредовно, отколкото тези на учителите например. Съгласно Закона за митниците на митническите служители се изплащат и възнаграждения от постъпилите през годината суми от глоби и конфискации.

Държавната администрация води интересна кадрова политика на постоянно разместване на служителите в митниците из страната. Не само управителите им, но и обикновените митнически писари, оценители, подсекретари и други "низши чинове" често не изкарват дори и година на една и съща служба. Заедно със семействата си те се въртят из всичките митници и митнически клонове в страната. Целта е митничарите да нямат възможност да създават контакти на дадено място, които да ги подтикват към нарушения. Другата причина е, че професионалистите не са толкова много и това налага подсилването на някои оголени поради напускане на служители митници и клонове, поради закриване или откриване на нови.

Със заповед на министъра на финансите от 26 ноември 1913 г. към отделението се създава Централна химическа лаборатория, в която се извършват контролни анализи на спорните при обмитяването стоки. За целта в нея се изпращат втората мостри заедно с всички митнически документи и протоколът на химик-оценителя от съответната митница за извършения от него анализ. ❑

и това е история

Значението на митницата

Неравномерното разпределение на богатствата, тяхната оскъдност и чувствително намаление на средствата за производство създава онова неравновесие международно, което поставя различните народи и държави в положението на една взаимна икономическа борба.

Тази борба не е и не може да бъде с огън и меч. Военното оръжие опита своето щастие и то, ако не завинаги, поне за дълги години се компрометира до висша степен пред народите. Сегашната борба е жестока, но мирна, както въобще животът е жесток, но мирен; тя е борба на мероприятия.

Който съумее да създаде най-разумните, най-пригодните към нуждите на своята страна мероприятия за запазване на нейните блага, той ще излезе с успех от борбата.

Тази държава, която съумее да запази от външни покушения своите блага в пределите на своите граници, тя ще създаде благосъстояние за своята нация днес. Тя ще може да усили производството и увеличи материалните си блага, които са устоите на добродетелите на морала, въобще на духовните сили на даден народ.

Прочее, кой трябва да бъде главният лост в ръцете на държавата, за да повдигне благосъстоянието на страната ни? Той е митнишката администрация. Той е тази администрация, на която е поверено материалното, икономическото охранение от външни влияния.

При днескашните обстоятелства митнишката администрация е фактическата стена между държавите. Тази стена трябва да бъде здрава, непромокаема...

До тук ние изтъкнахме само новото значение на митницата за живота на нашата страна, което тя придоби след последните войни, именно значението ѝ като икономически фактор.

Ако към това нейно значение прибавим и онова тържествующе значение, което тя всякога е имала за държавното ни стопанство именно при реализиране приходния бюджет на държавата, пред нас изпъква грамадното значение на митницата за благосъстоянието на българската държава и на българския народ.

Но ако митницата е важен фактор в материалния живот

През 1920 г. е построена сградата на митницата в Бургас по проект на главния архитект и директор на пристанището в Марсилия.

на страната ни, това обстоятелство съвсем не я изключва като фактор в нейния духовен живот. Историческата наука ясно и недвусмислено установи, че между материалния и духовния живот на народите съществува неразривна връзка, че духовният живот се обуславя от материалния, че духовното преуспяване на народите е резултат на материалното им преуспяване. Следователно митницата заедно със своето действие за материалното закрепване на страната ни, действува по един косвен, но радикален начин и за духовното закрепване на същата...

Коя друга институция при днешните обстоятелства би заслужила по-сериозното внимание от онова, що заслужава митницата, която дълбоко засяга основите на българския живот...

Митнишката администрация, която взема най-голямото участие за произвеждание жизнените сокове на държавния организъм, именно паричните средства, и която от друга страна е ангажирана да пази народния поминък от външни влияния, или с по-малко думи казано, митнишката администрация, която е поставена на първите позиции в борбата с големите днешни икономически, финансови, а заедно с това и духовни злини, с които нашия народ прави отчаяни усилия, за да се справи, ще трябва да бъде по-жизнеспособна, подобрена.

Прочее нека положим всички усилия, за да поставим митницата на подходящата за нейното значение в нашия живот висота.

(Със съкращения)
Списание на Дружеството на митническите чиновници в България

НОВИТЕ

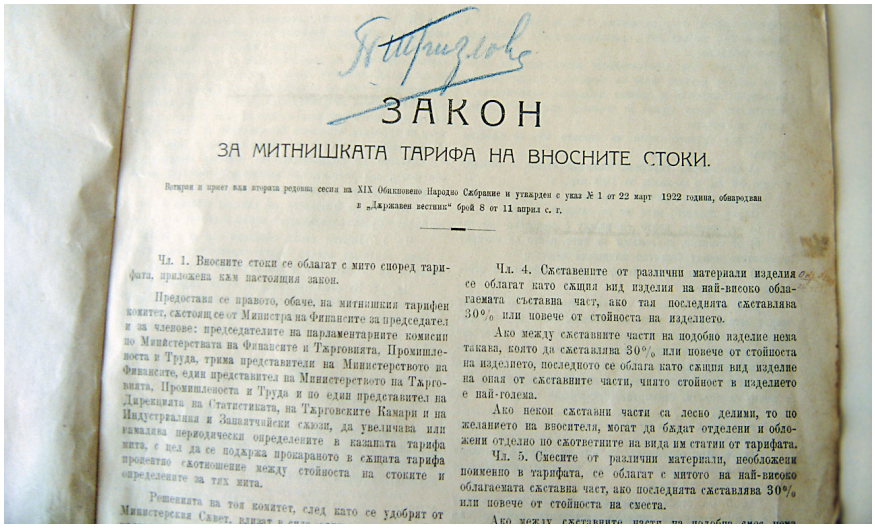
Митническата тарифа от 1904 г. не остава непроменена. Освен измененията, които внасят търговските договори, в нея се правят промени и по законодателен път. На 6 март 1911 г. Народното събрание приема Закон за изменение и допълнение на Закона за приложение на общата митническа тарифа, на тарифите за вносните и износните стоки, при което се променя дори заглавието на закона, като той става Закон за общата митническа тарифа. С внесените изменения в унисон с

покровителствения характер

на митническата политика по отношение на националната икономика се намаляват или премахват митата на горивни материали, химикали и суровини, от които местната индустрия има голяма нужда.

Покровителствената политика в дейността на митниците може да се открие и в други закони, министерски постановления и решения, които се отнасят до безмитното внасяне на различни стоки, даващи интересна информация за приоритетите на българската икономика през годините. Като се започне с внасянето на суровини за сапун в края на XIX в., изписаните помагала за училищата през 1905 г., предмети, изнасяни за изложби в странство през 1916 г., и се стигне до внасяните от Дирекцията на въздухоплаването самолети през 30-те години на XX в.

МИТНИЧЕСКИ ТАРИФИ

ЗАКОН

ЗА МИТНИШКАТА ТАРИФА НА ВНОСНИТЕ СТОКИ.

Чл. 1. Вносните стоки се облагат с мито според тарифата, приложена към настоящия закон.

Чл. 4. Съставените от различни материали изделия се облагат като същия вид изделия на най-високо облагаемата съставна част, ако тая последната съставлява 30% или повече от стойността на изделието.

Ако между съставните части на подобно изделие няма такава, която да съставлява 30% или повече от стойността на изделието, последното се облага като същия вид изделие на оная от съставните части, чиято стойност в изделието е най-голема.

Ако някои съставни части са лесно делими, то по желанието на вносителя, могат да бъдат отделени и облежени отделно по съответните на вида им статии от тарифата.

Чл. 5. Смесите от различни материали, необложени поименно в тарифата, се облагат с митото на най-високо облагаемата съставна част, ако последната съставлява 30% или повече от стойността на сместа.

Митническата институция провежда адекватна, а може да се каже и патриотична дейност по време на съдбовните за България събития. През войните (1912-1918) от мито се освобождава вносът на лекарства за ранените, оборудване за болници, помощи и дарения за войниците на фронта, дори и на изработените в чужбина ордени и медали. Със закон се регламентира безмитното внасяне и изнасяне на покъщнина и добитък на бежанците, включително и помощите за тях от Германия и САЩ.

Тарифата за вносните стоки от 1922 г.

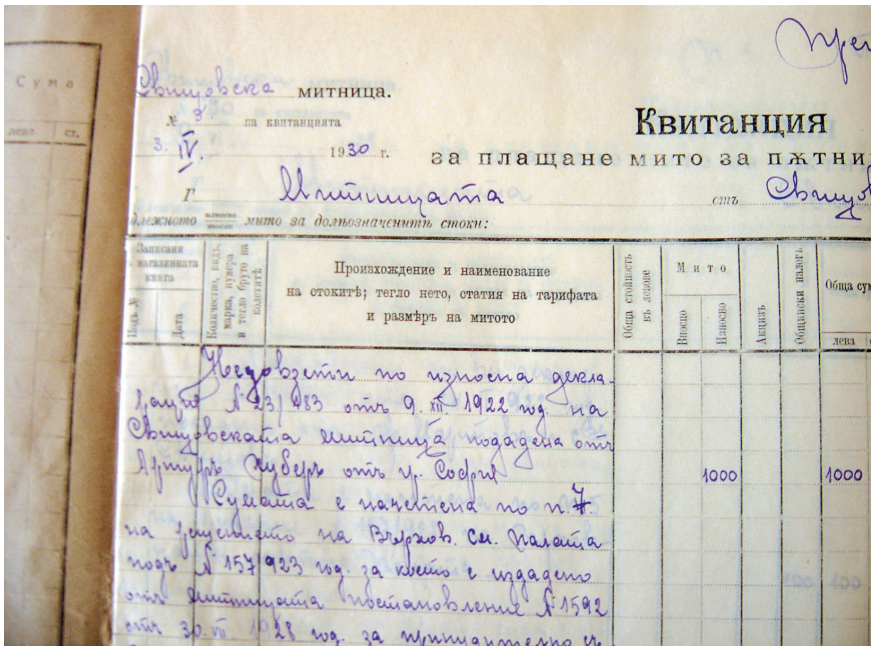
По време на Първата световна война и след нея сключените от България търговски договори се прекратяват поради денонсиране или изтичане на сроковете им, а клаузите на Ньойския мирен договор налагат неблагоприятни по отношение на митническия ѝ режим ограничения и задължения.

Променилите се стопански условия в страната и търговските договори, които се предвижда да се сключат, изискват провеждането на нова митническа политика. С участието на представители на всички компетентни власти е изработена и приета от Народното събрание със закон на 11 април 1922 г. нова митническа тарифа за вносните стоки.

Още при подготовката на текстовете и определяне на митата в нея водещата идея е тя да бъде едновременно фискална, протекционистична и забранителна, и то във всичките им аспекти на прилагане. Съображенията за това са не само фискални, но и политически и стопански. Големите финансови задължения на България след войната налагат увеличаване на някои мита. Засиленият внос на чужди стоки, съпроводен с износ на български пари, води до значителна обезценка на лева. Поради това се предвижда без мита да се внасят само суровините, необходими за местното производство, а спрямо стоките, изработвани в страната, да се прилагат протекционистични мита – по-умерени за тези от първа необходимост, а почувствителни за останалите. Вносът на луксозни стоки е сведен до минимум.

В резултат от новата митническа политика приходите от вносни мита се увеличават значително. Новата тарифа оказва благоприятно влияние по отношение и на местното производство, за привличане на повече капитали към индустриалните и занаятчийските производства, за защитата им от чуждата конкуренция.

Митническият режим живо реагира и на събития от обществения, културния и спортния живот на страната. Освобождава се от мита

Квитанция

за плащане мито за пѫтни

митница.

1930 г.

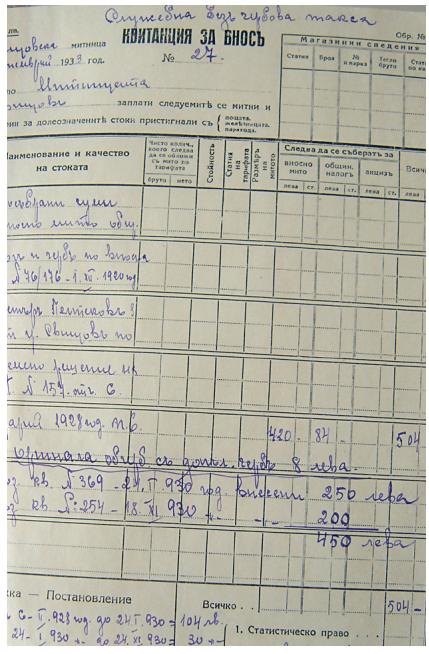
Произхождение и наименование на стокитѣ; тегло нето, статия на тарифата и размѣръ на митото

Мито

1000

1000

Квитанция за плащане мито за "пътнишки вещи" от 1930 г.

КВИТАНЦИЯ ЗА ВНОСЪ

№ 27.

Квитанция за вносно мито от 1933 г.

вносът на:

- модели и проекти на паметник на Иван Вазов (1922);
- карти и помагала за изучаване на география, история, геология и др. (1922);
- материали, вещи и предмети за Народния театър (1925);
- книги, пособия и др., изпращани до Народното събрание (1926);
- спортни артикули за нуждите на организираните клубове (1926);
- предмети и стоки за международния панаир в Солун (1926);
- формени шапки за италианското училище в София (1927);
- пратки за изложба-базар за благотворително дружество "Евдокия" (1928);
- скулптурни работи, изнесени в Унгария за отливане на паметник на падналите във войните от Търновски окръг (1934);
- два контролни радиоприемника и 40 бр. грамофонни плочи за "Родно радио" (1934) и т.н.

Променящите се стопански и финансови условия, както и недостатъците, установени в практиката, налагат периодични промени във вносната тарифа. Такива са правени почти ежегодно.

По-съществени са измененията от 1926 г. Тогава се отменя забраната за внос на луксозни стоки, но за сметка на това митата им значително се увеличават. Целта е да се намали чуждестранният внос поради тежкото положение на българската валута. Освен това се смята, че това може да послужи като основа за преговори, или по-скоро пазарлъци, при сключване на нови търговски договори. Макар и да имат други цели, тези промени продължават покровителственото въздействие върху местното производство. Договори обаче не се сключват още дълго време. С много от европейските държави се разменят ноти за взаимно предоставяне клаузата на "най-облагоприятствувана" нация.

През 1931 и 1932 г. се увеличават таксите върху безмитния внос на суровини и някои други стоки. Тъй като вносната митническа тарифа е съставена в златни лева, промени в митата се правят и чрез курсовите разлики при тяхното изчисляване.

В периода 1931-1934 г. се сключват търговски договори с Германия, Италия, Чехословакия и Югославия, като им се предоставят чувствителни тарифни отстъпки.

Още по-големи са измененията в тарифата през 1936 г. Те засягат почти две трети от нея и по-голямата част от тях се отнася до намаление на митата, но с курсовата разлика те отново се увеличават. Във всеки случай тарифата запазва фискалния си характер и приходите от митата продължават да са едно от най-големите пера в държав-

Атанас Енчев

е член на Експертната комисия в Отделението за митниците към Министерството на финансите през периода 1910 - 1937 г. Разрешава успешно въпроси, свързани с тарифите на доставени селскостопански машини.

Роден е в Русе през 1879 г. Завършва образованието си – математика и машинно инженерство, в Санкт Петербург с отличие. Името му е записано със златни букви в Алеята на отличниците на университета.

През 1909 г. става първостепенен инспектор в Министерството на търговията и земеделието. Участва в разработване на законопроекта за мерките и теглилките. Членува в много държавни комисии.

От 1910 до 1937 г. е директор на механо-електротехникума в София (днешния Механотехникум).

Награждаван е с много царски ордени, включително и с "Кръста за независимост".

Починал е през 1948 г.

Мастилницата, писалката и преспапието са принадлежали на Атанас Енчев. Сега те се намират в Националния политехнически музей в София.

ния бюджет.

В Министерството на финансите нееднократно се обсъжда въпросът за изработване на нова тарифа. Отчита се обаче, че това е доста дълъг и труден процес и единственото, което се предприема, е да се внасят нови промени в нея.

Режимът за облагане на износните стоки

установен след Освобождението, с някои промени в Закона за митниците от 1885 г. остава дълго непроменен. Съществени изменения в износните мита се правят със Закона за изменение и допълнение на общата митническа тарифа от 1911 г., с който фактически се създава новата износна тарифа. Следващите промени от 1912 г. се отнасят до освобождаване от износно мито на произведения на местната индустрия.

Голямото търсене на хранителни продукти и суровини на международните пазари и намаляването на производството им по време и след Първата световна война налагат нова ориентация на следваната дотогава политика по отношение на износа. Със законите за бюджета през следващите години се правят промени в износната тарифа. Целта е чрез облагане с високи износни мита или чрез пълна забрана за износ да се задържат временно за нуждите на вътрешния пазар на страната и за предотвратяване поскъпването на живота основните стоки на нейния износ – земеделските произведения и суровините. За тогавашните времена и условия това е напълно оправдано, защото суровини и хранителни продук-

ти се търсят отвсякъде.

След подобряване на стопанския живот в европейските страни обаче износните мита започват да тежат на българските земеделски производители и това налага тяхното постепенно премахване. Интересите на страната изискват поддържане на разумен баланс между митническата тарифа и бързо променящите се производствени и пазарни цени.

Началото на едно по-голямо облекчаване на износа започва с тарифата за износните стоки от 1924 г., продължава с износните тарифи от 1930, 1934 и 1937 г., като с последните се премахва и облагането на по-важните износни стоки със статистическо право, такса теглене и мерене и товарно право.

С изменение в Закона за митниците от 1936 г. се облекчава износът на промишлени изделия чрез освобождаването им от износни мита и такси, както и чрез връщане на платените мита, акцизи, данъци и такси върху суровините, спомагателните материали и амбалажите на износителите.

Така митническата политика на страната спрямо износа през 20-те и 30-те години на миналия век се движи от нуждите на стопанството: да ограничава износа в моменти на липса на стоки и да го облекчава, когато среща затруднения при пласмента в чужбина. Няма никакви пречки от митнически характер в този период, тъй като забраните за износ и износните мита са наложени само върху много малък брой стоки по стопански и държавни съображения. ❑

МЕЖДУНАРОДНИТЕ АСПЕКТИ

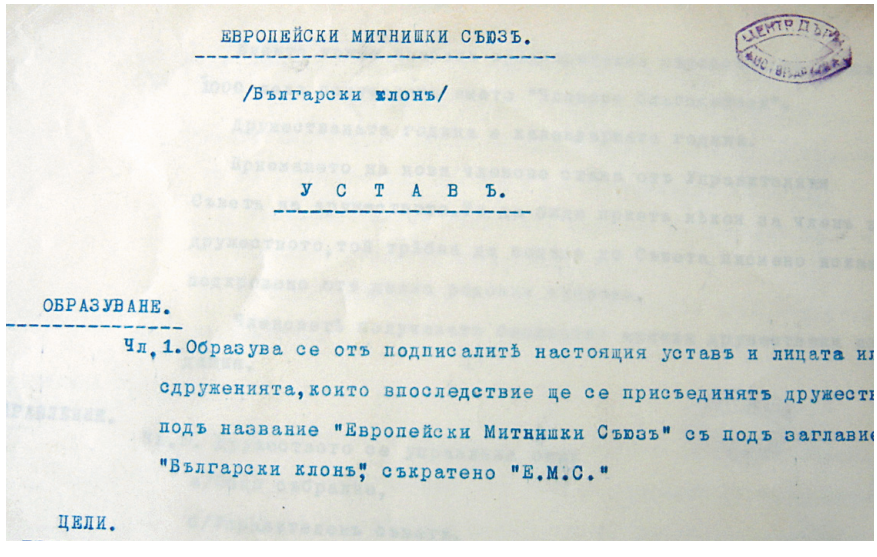
от дейността на българските митници през годините се регламентират в търговските договори, в които като правило се разглеждат и митническите отношения или пък в нарочни двустранни или многостранни митнически конвенции.

Никола Стоянов

През 1923 г. в Женева по инициатива на Съвета на Обществото на народите се свиква конференция, на която се изготвя Международната конвенция за опростяване на митническите формалности. България е поканена, дори е упомената в началото на конвенцията, но не се присъединява към 29-те страни, които я подписват. Това става 3 години по-късно. Министърът на финансите Владимир Моллов внася за одобрение в Народното събрание решението на правителството за присъединяване и подписване на международната конвенция, което по думите му "ще е от голяма полза и улеснение за нашата търговия и ще смекчи по този начин голямата криза, настъпила след Първата световна война, поради разстроения финансов живот на народите". На 5 март 1926 г. България официално се присъединява към международната конвенция.

През 1931 г. в София се създава Български клон на Европейския митнически съюз. Негов първи председател става големият български финансист Никола Стоянов, тогава директор на държавните дългове. ❑

ЕВРОПЕЙСКИ МИТНИШКИ СЪЮЗЪ.

/Български клонъ/

У С Т А В Ъ.

ОБРАЗУВАНЕ.

Чл. 1. Образува се отъ подписалитѣ настоящия уставъ и лицата ки сдруженията, които впоследствие ще се присъединятъ дружест подъ название "Европейски Митнишки Съюзъ" съ подъ заглави "Български клонъ", съкратено "Е.М.С."

ЦЕЛИ.

Устав на Българския клон на Европейския митнически съюз

Митнишкият чиновник

Русенски митничари до сградата на митницата,1923 г.

С преминаване тяжестта на данъчния товар от преките към косвените данъци митото, акциза и държавните привилегии започнаха да се засилват и техните приходи да запълват новооткритите нужди на държавното управление... Заедно с това нарасна и значението на митнишката и акцизна администрация, която реализира приходите от тези данъци... Ръстът на известни данъчни приходи зависи не само от увеличение на таксите, които се налагат, но и от качеството на хората, които ги констатират и събират. Тук именно се слага и големия въпрос за ролята на личния състав на учрежденията, на които е поверено управлението на ония данъци – неговата специална подготовка за дадена служба, неговия избор при назначението му на тая служба, неговото правилно и редовно повишение, неговото добро възнаграждение, неговото стабилизирано положение, неговата силна дисциплина, неговото трудолюбие и неизменна преданост към интереса на службата и пр.

Всичко това има първостепенно значение за добрата уредба на службата, за привличане на добри сили към нея, и за доходността на данъците. Особено това е важно за косвените данъци, които се събират от разни предмети по силата на тарифи и гдето за всеки отделен случай трябва да се прилагат тия тарифи и да се установява облагаемата единица, да се констатира облагаемото количество и т.н.

Не е имало министър на финансите, който да не е съзнавал важността на този въпрос и да не е искал да го разреши правилно и съобразно интереса на държавното управление, но от съзнание на този интерес до решително и твърдо застъпване на същия има голямо разстояние. Всяка смяна на правителството е била чума по чиновничеството и парализ на службите. Всеки нов министър е бивал немилостиво притискан от дясно и ляво, от ходатайства на приятели и на партийни бюра за нареждане на персонала, т.е. за масови уволнения и размествания и за назначаване техните кандидати на вакантните места без оглед към изискванията на службата. По-голямата или по-малката пакост, която с това се е нанасяла на службата, е зависела от силата и престижа на самия министър да се противопостави на странични влияния и на явно вредните за службата назначения и размествания.

От тая съдба не са били пощадени и митниците. И те са давали жертви в хора и съвести на всеки нов режим, особено в долните редове, гдето партизанството е косяло стражари, писари, магазинери, секретари, касиери и т.н. Но за щастие тук настъпва по-рано отрезвление, защото много по-скоро бе раз-

брано, че няма да има добри митници без добър персонал и добро възнаграждение. Така създаде се институцията кандидати, постави се ценз, класифицираха се чиновниците, одобриха заплатите, постави се дисциплинарен съвет и т.н. Вследствие на това митническото ведомство като едно цяло се издигна качествено и беше станало за завиждане и предпочитане пред много други ведомства. Самото митничарство заработи по-енергично за защита на своите професионални права и интереси, като образува Дружеството на митнишките чиновници в България. Това дружество издигна самосъзнанието на митничаря и му послужи да затвърди придобивките от миналото и да работи за нови придобивки.

Митнишката служба придоби много голямо значение за държавния бюджет; на нея е възложено реализирането на една четвърт от бюджетните приходи от мита, тя спомага на акцизната администрация и на управлението на общинските налози, за сметка на които събира не по-малко от един милиард лева; тя събира и много други берии и такси по случай на вноса, износа и транзита на стоки. За да може да изпълни тази мисия с успех, митнишката служба трябва да бъде една от най-добре запазените от партизански назначения, местения и уволнения, за да може нейният персонал спокойно да се предаде на работата си и да се използува най-добре неговата работоспособност и опитност.

Митнишкият персонал трябва да бъде добре възнаграден, за да не дезертира от това ведомство или да не изпада в апатия към своите служебни обязаности и в нещо по-лошо от това; всичките служби по това ведомство трябва да бъдат заети от хора, подготвени за тяхното изпълнение, от хора достатъчно по брой, за да не страда нито качеството, нито количеството на работата. На това ведомство е възложено приложението на една сложна специфична тарифа, натоварена с големи мита, с други данъци и берии; да прилага закона за забранените за внос стоки; да обезпечи постъпленията на милиарда лева от мито, акциз, общински налог и други берии и такси; да парализира контрабандата, която подяжда постъпленията на тия милиарди и деморализира търговията, чрез една строга контрола в митниците, пристанищата и сухопътната и водната граница.

Ето защо трябва да се обръща най-голямо внимание на нуждите на митнишкото ведомство и да не се жалят средства за тяхното задоволяване и понеже митнишкият персонал, неговият състав и неговото качество е най-важният елемент за преуспяване на това ведомство, то и на него трябва да се обърне най-голямо внимание.

Янко Чакалов

(Със съкращения)
Списание на Дружеството на митническите чиновници в България

През 1922 г. с Определение № 4262 от 11 май е регистрирано официално от съда

Първите стъпки

всъщност датират още от 1906 г., когато влиза в сила новият Закон за митниците. Тогава българските митничари, подобно на други държавни служители, правят първите си опити за организирано сдружаване.

Те са продиктувани и от чисто служебни причини. По силата на чл. 168 от закона и поради късното отчитане от страна на Сметната палата недовзетите в тримесечен срок митнически берии и такси остават за сметка на митническите служители, по чиято вина това е допуснато. Надявайки се, че в сдружение ще могат да се преборят по-ефикасно с тази финансова опасност, русенските митничари поставят искането за по-бърз и ефективен контрол от страна на отделението в министерството. Тонът им е доста ултимативен, недвусмислено подсказващ, че в случай на неизпълнение на тези искания "ще сложат писалките", т.е. ще обявят стачка. Министерството на финансите съзира в този

ДРУЖЕСТВОТО НА МИТНИЧЕСКИТЕ ЧИНОВНИЦИ

Делегати на VIII конгрес на дружеството, 1922 г.

акт "непокорство и дори заплаха за държавата". Уволнени са управителят на Русенската митница, инициаторите на дружеството, както и техни колеги от други митници в страната, подкрепили и поздравили писмено или телеграфически русенските митничари. Такава е високата цена на краткото съществуване на първото митническо дружество. Две години по-късно двете софийски митници – първокласната и пощенската, стават инициатори на ново митническо сдружение.

Имайки предвид горчивия първи опит, основателите виждат новото дружество като "взаимно-спомагателно и застрахователно". При това стремежът е да се привлекат не само "всички класни митничари в страната", но и митнически чиновници от Министерството на финансите. За да се осигуряват материално наследниците на всички членове и за да се подпомагат нуждаещите се, се предвижда създаването на паричен фонд, попълван с част от глобите и от ежемесечни вноски 1% от заплатите.

Въпреки първоначалния ентусиазъм няма данни дружеството да е функционирало и поради това то, по думите на учредителите, попада скоро в графата – "умре, преди да се роди".

В края на 1909 г. се прави нов

по-успешен опит за митническо сдружаване

След солидна подготовка и агитация на 16 октомври се свиква учредителното събрание. Почти веднага се създават клонове в София, Бургас, Видин, Силистра, Цариброд и Оряхово, обединяващи 144 митничари. Според устава целите на организацията са "сближаване на митнишките чиновници за взаимно подпомагане и усъвършенстване в службата и образуване на взаимоспомагателна каса за материална подкрепа на членовете". Още от самото начало

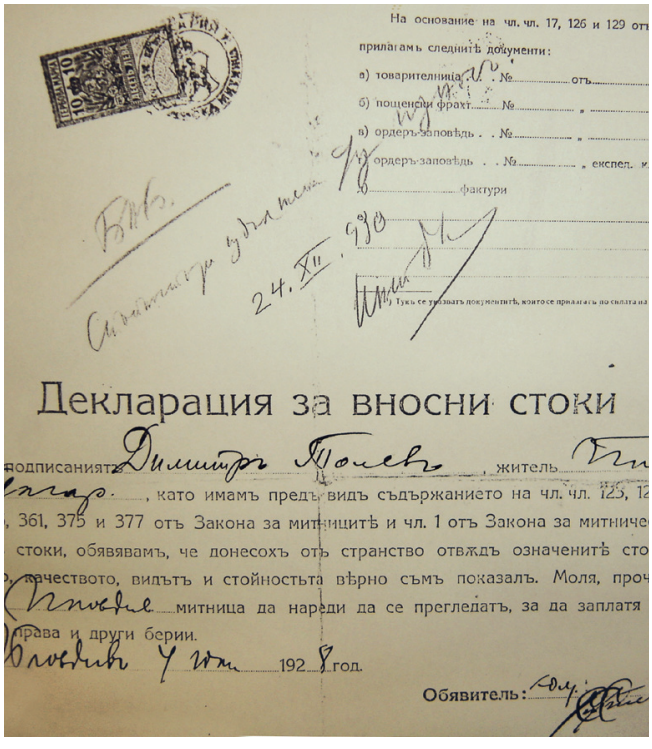
на съществуването си организацията, известна като Владигеровата по името на своя председател, отстоява идеята, че за да може професионалното сдружение да защитава своите служебни, материални и духовни интереси, в него не трябва да членуват митническите чиновници от министерството.

макар и за кратко, съществуват две митнически дружества, чиито цели и задачи не се различават особено. Новото сдружение, борещо се срещу сепаратизма между началници и подчинени и провъзгласило принципа на общата колегиална солидарност, скоро привлича повечето членове на Владигеровата организа-

По време на войните естествено и обяснимо настъпва период на застой. За няколко години престава да излиза и списанието, което дружеството издава.

Възражда се отново през 20-те години

на миналия век под името Дружество на митническите

Декларация за вносни стоки

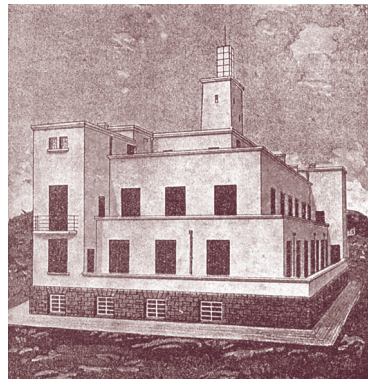
Декларация за вносни стоки на Димитър Толев от 1928 г., обгербвана с марка "един лев за една тухла"

Дружество на Митническитѣ Чиновници въ България

РАЗПИСКА

Членска книжка от 1929 г.

Почивната станция в Банкя

Защитавайки точно противоположната теза, че, от една страна, се наблюдава непрекъснато преливане на чиновници между митниците и министерството, а от друга, че служителите от министерството ще съдействат на по-високо ниво за успешната дейност на сдружението, като ответна реакция чиновници от министерството основават ново дружество, в което могат да членуват всички, "които носят митнишко звание". Така в началото на 1910 г., ция и на 16 януари 1910 г. се създава единна професионална организация − Дружество на митнишките чиновници в България. Уставът му влиза в сила на 5 февруари 1910 г., а още на следващия ден с позив е разпратен до колегите в страната. Този път наистина се поставя началото на сдружение, което защитава професионалните интереси на митническите служители и допринася за издигане на авторитета и престижа на професията.

чиновници в България. Целите му са:

- ❑ да работи за умственото и морално усъвършенстване и материално подобрение на членовете му;
- ❑ за подпомагане на своите членове, както и на техните семейства в случай на болест и нищета, като се дойде и до безплатна медицинска помощ;
- ❑ за правилно и прогресивно развитие и уреждане на митнишкото дело в България;
- ❑ за повдигане между

обществото престижа и авторитета на митничарите – негови членове, както и за премахване на всички недъзи по митниците;

❑ за обединяване и сближаване на всички чиновници и служащи в митнишкото ведомство.

Към дружеството се създава взаимоспомагателна каса, която отпуска помощи на продължително заболели, станали неработоспособни при изпълнение на служебните си задължения свои членове, а също и на наследници на починалите.

През 1922 г. то става инициатор за основаването на фонд за построяване на санаториум "Митничар", утвърден със заповед № 40 на министъра на финансите от 23 януари същата година. Отпечатани са и са пуснати за продажба 1 000 000 билета "благотворителни тухли", разпратени по клоновете на дружеството и управителите на митниците за разпродажба. Покъсно дружеството е инициатор на подобен фонд и за изграждане на почивни домове за митническите служители.

Министерството на финансите издава марки с номинал по един лев, на които пише: "един лев за една тухла за построяване на дом на митническите чиновници в България". С тях се обгербват митническите документи на вносителите на стоки през граничните пунктове на страната.

Същата 1922 г. с Определение № 4262 от 11 май дружеството е регистрирано официално от съда. Според в. "Борба" през 1931 г., когато се провежда XVII конгрес на дружеството в Пловдив, една от най-важните теми, разглеждани от делегатите, са т.нар. "скрити заплати", срещу които още тогава се води енергична борба. Всъщност това е вечният проблем за корупцията в държавната администрация и в частност – в митниците. Разгледан е и проект за разделяне на митническите служби на 8 групи, като групите от първа до шеста се заемат само от служители с висше образование.

Интересни са цифрите и фактите, показващи имотното и финансовото състояние на дружеството през 1931 г. През същата година е завършена почивната станция в Банкя за 2 983 хил. лв. Заделени са 400 хил. лв. за покупка на земя в Хисаря за построяване на друга почивна станция. А цифрите на взаимоспомагателната каса могат да събудят само благородна завист – приход 9 771 605 лв. и разход 1 975 175 лв.

След 1944 г. дружеството прекратява своята дейност. Едва през 1998 г. е проведено учредително събрание, с което то се възстановява. Под името Сдружение на митническите служители в Република България е регистрирано на 1 март 1999 г. с Решение на СГС по дело № 9218 от 1998 г. Сдружението има своя банкова сметка, регистрирано е в данъчната служба и НОИ. ❑

Митничарство и общество

Ето една тема, по която трябва да се интересува всеки митничар, ако искаме здраво закрепване на моралния стабилитет на обществото.

Обществото в най-широк смисъл на думата и митничарството в последните години на нашия национален живот почнаха да си говорят и опознават едно друго, но все пак малкото общение помежду им си остава в основата с неразбирателство и непознаване.

У мнозина, когато им кажеш, че си митничар, ще се забележи усмивка, която за митничаря е почти убийствена, макар че ний я приемаме с привидна радост. Те мислят, че ний сме хора, които живеем от изворите на благата и че сме във върховно щастие – като най-добре от всички чиновници. А ний често пъти от неразбиране и най-вече като неподготвени при такива изненади ги оставяме пак със същото им убеждение. Лично за мене, макар и като млад митничар, при подобни случаи съм се стремял да разкрия лошите страни на службата ни – пред които всеко мислено добро от тези, които ни малко познават, изчезва.

Митничаря от своя страна малко познава обществото, защото, унесен в своята работа, малко се замисля за живота извън него, той малко се интересува от живота, даже и от хората, които са в контакт между него и обществото. На запад има вече цели томове написани относно психологията и живота на производителя, консуматора, търговеца, комисионера и агентите. Това е едно научно, теоретично положение за митничаря, което ще трябва да легне в основата на неговите познания, които пък сме длъжни да изложим пред обществото чрез реферати, вечеринки или ежедневници.

№ 1993.

НИЙ БОРИСЪ III
СЪ БОЖИЯ МИЛОСТЬ И НАРОДНАТА ВОЛЯ
ЦАРЬ НА БЪЛГАРИТЪ

Въ знакъ на НАШЕТО особенно благоволение награждаване
Русенската митница
Христо Булековъ
съ сребърния кръстъ
отъ Нашия Народенъ Орденъ „ЗА ГРАЖДАНСКА ЗАСЛУГА".

Заповѣдваме да му се даде настоящата
грамота скрѣпена съ печата.

София. 26. Декемврий 1925 год.

Грамота за удостояване на митничар със сребърен кръст за гражданска заслуга

Обществото спрямо митничарството има враждебно настроение (по право недоверчиво), което често чувстваме, като ни назовават с некрасиви епитети: буквоедци, садисти, с които стари митничари са свикнали, защото през цялата си служба и многото промени, що ставаха у нас, са чували не един път.

Това положение и настроение между обществото и митничарството се схвана от някои наши членове и се озоваха за примирение, като излязоха с няколко статии в списанието на дружеството ни, но аз мисля, че то е недостатъчно, защото списанието ни се получава само от нас.

Трябва по-стари наши членове с авторитет и с по-голям замах в митнишката служба да изнасят по-често такива статии и в по-разпространените ежедневници, където лошият ни портрет (според тези, които не ни познават) ще се измени.

Б.Т. Хиков

Списание на Дружеството на митническите чиновници в България

Защо ни ругаят
(картинки из митническия живот)

От странство експреса пристига.
Дежурен съм – на поста бдя като страж.
Във прегледвателната шум се вдига.
Усърдно ровя пътнишки багаж.

Започвам куфар да акуширам,
Вързопчета, пакетчета – навред,
И новото, укритото прибирам,
Защото тъй гласи законний ред.

Ала за туй ми ревностно старание
Връхлитат ме и не малко беди.
Отвред дочувам хули и закани,
От благодарност никъде следи.

❖

Преглеждам куфара на една дама,
Задържам пудри, стъкълца парфюм.
И станах аз герой на тъжна драма...
Тя нервно вдигна до небето шум.

"Каква е тая гавра, господине?
Та туй е, моля ви, нечут скандал!
Помнете, евтино не ще ви мине,
Аз ще си отмъстя без жал..."

Но моля ви, госпожо! – се обръщам
И леко правя ѝ вежлив поклон, –
Парфюма, пудрата не ви повръщам,
Защото ще престъпя цял закон.

Но туй я никак не успокоява,
Тя праща ме дори в черний ад.
И ядовито като отминава,
Заплашва ме със свой познат.

❖

Преглътнах търпеливо туй ругание.
Преглеждам куфара на други непознат,
И всичко кат прерових с внимание,
Намерих пет-шест метра копринен плат.

Платът задържам. Ала господина
Настойчиво го иска пак назад,
И нервно устните си кат раззина,
Заяви ми, че бил е депутат.

Но моля ви, на мен не се сърдете,
Закон е то, такъв му е редът,
Митото първо вие си платете
И после ще получите платът.

"О, боже мой, какви сте вий педанти!
Момче, помнете, аз съм депутат,
Законите са сал за спекуланти.
Туй не е митница, а същи ад...

И знайте, евтино не ще ви мине,
Защото аз съм днес държавен мъж!
Местото ви веднага ще истине
Във София да стигна сал еднъж."

❖

Трети плаши ме, че бил е от запаса,
Четвърти пък – с министъра познат.
А пети в пресата щял да изнася
За митничарите – проклета гад.

И ето ти сред обществото клика
Повдига се и преужасен шум...
И всекой против митничаря вика,
От висшия до дамата с парфюм.

Зашото той закона свето пази
И изпълнява съвестно дългът,
Затуй го всеки ненавижда, мрази,
Това наградата е всекой път.

Верин

Стихотворението е публикувано в "Юбилеен сборник на Дружеството на митническите чиновници в България", 1933 г.